

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фармакології та фармакогнозії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри (проф. Я. В. Рожковський)

« 27 » 08 2021р.

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Навчальна дисципліна: "Фармакологія"

Практичне заняття № 24. ГОРМОНАЛЬНІ ПРЕПАРАТИ СТЕРОЇДНОЇ
СТРУКТУРИ

Курс:

3	Медичний факультет - "медицина"
2	Стоматологічний факультет - "стоматологія"

Практичне заняття розробив:

К.м.н., ст.викладач Остапчук К.В.

Практичне заняття обговорено на методичній
наradі кафедри «27» 08 2021р.

Протокол № 1.

Тема 28. ГОРМОНАЛЬНІ ПРЕПАРАТИ СТЕРЕОЇДНОЇ СТРУКТУРИ

Актуальність теми. Стероїдні гормонопрепарати й антигормональні ЛЗ широко застосовують в медицині як для специфічної терапії (лікування захворювань, що виникають при дефіциті або надлишку певних гормонів), так і як засоби неспецифічного медикаментозного лікування, коли їх використовують для терапії захворювань, не пов'язаних з ендокринною патологією. Крім того, розробка сучасних засобів контрацепції залишається одним з актуальних напрямків фармакології і медицини. Проте оральні контрацептиви небезпечні засоби. Їх призначення повинно бути суворо обґрунтованим і ґрунтуватися на клініко-лабораторних дослідженнях гормонального фону жінки. Анаболічні засоби також мають важливе значення в метаболічній фармакології та терапевтичній практиці. Проте анаболічні засоби стероїдної структури мають безліч небажаних ефектів, особливо при їх нерациональному застосуванні.

I. Самостійна робота

Контрольні питання

1. Гормони кори наднирників. Біологічна роль.
2. Препарати МІНЕРАЛОКОРТИКОЇДІВ (альдостерону, дезоксикортикостерону) — дезоксикортикостерону ацетат (ДОКСА) і триматилацетат, флудрокортизону ацетат. Фармакологічні ефекти. Показання і протипоказання до застосування.
3. Препарати ГЛЮКОКОРТИКОЇДІВ та їх синтетичні аналоги. Класифікація:
 - 1) *природні*: кортизону ацетат, гідрокортизону ацетат, гемісукцинат;
 - 2) *синтетичні*:
 - нефторовані — преднізолону ацетат, гемісукцинат, преднізон, метилпреднізон, будезонід, мометазон, клобетазолу пропіонат та ін;
 - фторовані — тріамцинолон, дексаметазон, бетаметазон, флудрокортизон, флуметазон, флутиказон, флуоцинолон та ін.Фармакодинаміка. Фармакокінетика. Відмінні риси фторованих препаратів. Показання до застосування. Небажані ефекти і протипоказання. Правила призначення глюкокортикоїдів. Методи контролю небажаних реакцій глюкокортикоїдів.
4. ІНГІБІТОРИ СИНТЕЗУ ТА АНТАГОНІСТИ АДРЕНОКОРТИКОЇДІВ — мінералокортикоїдів (спіронолактон, еплеренон), глюкокортикоїдів (мітотан, амфенон В, метирапон, кетоконазол). Застосування.
5. Препарати ЖІНОЧИХ СТАТЕВИХ ГОРМОНІВ та їх синтетичні аналоги. Класифікація:
 - А) *Естрогени* (гормони фолікулів):

— стероїдної будови — естрон (фолікулін), естріол, екстрадіолу бензоат і дипропіонат, етинілестрадіол, кон'юговані естрогени;
— нестероїдної — синестрол, дістилстильбестролу пропіонат, диместрол, сигетин та ін.

Б) *Гестагени, прогестини* або прогестагени (гормони жовтого тіла) — прогестерон, оксипрогестерон, левоноргестрол, норетистерон / норколут /, прегнін, ацетомепрегенол, алілестренол.

В) *Комбіновані* (естроген-гестагенні, естроген-гестаген-антиандрогенні) — оральні контрацептиви, антиклімактеричні (клімонорм, прегестрол) та ін.

Механізми дії. Небажані ефекти. Показання і протипоказання до застосування.

6. Поняття про гормональну контрацепцію. Класифікація *контрацептивів* (див. тема № 42). Загальна характеристика. Небажані ефекти.

7. *Інгібітори й антагоністи естрогену (кломіфен, тамоксифен) і прогестерон (міфепристон)*. Застосування.

8. Препарати **ЧОЛОВІЧИХ СТАТЕВИХ ГОРМОНІВ** (андрогени) та їх синтетичні аналоги (тестостерону пропіонат, метилтестостерон, тестенат). Механізм дії. Небажані ефекти. Застосування.

9. **АНАБОЛІЧНІ ПРЕПАРАТИ**. Класифікація:

• *стероїдні* — ретаболіл, феноболін, метандростенолон, метиландростендіол та ін
∴

• *нестероїдні* — похідні пурину (рибоксин /інозин/), похідні піримідину (калію оротат, пентоксил, метилурацил), продукти гідролізу нуклеїнових кислот (натрію нуклеїнат).

Фармакодинаміка. Показання до призначення. Небажані ефекти анаболічних стероїдних засобів, зловживання ними в спорті. Протипоказання до застосування.

10. *Інгібітори секреції андрогенів* — аналоги гонадорилізінг-гормону (госерелін, леупролід), антиандрогенні препарати (фінастерид, ципротерон, флутамід). Застосування.

Перелік практичних робіт. Виписати рецепти на препарати із зазначенням їх застосування (*окремо від рецепта!*):

№ п/п	Назва препарату	Форма випуску
1	2	3
1.	Дезоксикортикостерону ацетат (<i>Desoxycorticosteroni acetate</i>) син.: ДОКСА	Амп. 0,5 % олійного р-ну по 1 мл; табл. по 0,005
2.	Преднізолон (<i>Prednisolonum</i>)	Табл. по 0,001 та 0,005
3.	Преднізолону гемісукцинат (<i>Prednisoloni hemisuccinas</i>)	Амп. по 0,025 ліофізованого порошку; амп. 3 % р-ну по 1 мл

4.	Гідрокортизону ацетат (<i>Hydrocortizoni acetat</i>)	Амп. 2,5 % суспензії по 2 мл
5.	Тріамцинолон (<i>Triamcinolonum</i>) син.: кенакорт	Табл. по 0,004
6.	Дексаметазон (<i>Dexamethazonum</i>)	Табл. по 0,0005
7.	Беклометазону дипропіонат (<i>Beclometasonum dipropionas</i>) син.: бекотид, бекломет	Аерозоль д/інг. 50, 100, 200 мкг/доза, балон на 200 доз
8.	Синафлан (<i>Synaflanum</i>)	Мазь 0,025 % в тубах по 10 та 15 г
9.	Естрон (<i>Oestronum</i>) син.: фолікулін	Амп. 0,05 % та 0,1 % олійного р-ну по 1 мл
10.	Синестрол (<i>Synoestrolum</i>) син.: естронал	Табл. по 0,001; амп. 0,1 та 2 % олійного р-ну по 1 мл
11.	Прогестерон (<i>Progesteronum</i>) син.: лютеїн	Амп. 1 и 2,5 % олійного р-ну по 1 мл
12.	Ригевідон (<i>Rigevidon</i>)	Табл. комбін.
13.	Тестостерону пропіонат (<i>Testosteroni propionas</i>) син.: андрофорт	Амп. 1-5 % олійного р-ну по 1 мл
1	2	3
14.	Ретаболіл (<i>Retabolilum</i>) син.: нандролол	Амп. 5 % олійного р-ну по 1 мл

Завдання для самоконтролю. Виберіть правильні відповіді.

1. Хворий на ревматоїдний артрит протягом кількох тижнів приймав препарат глюкокортикостероїдів, потім раптово припинив його прийом. Яке ускладнення може виникнути?

- A. Гіперглікемія
- B. Підвищення артеріального тиску
- C. Синдром відміни
- D. Загострення хронічних інфекційних процесів
- E. Ерозування слизової оболонки шлунка і 12-ти палої кишки

2. Хворий протягом 2-х тижнів приймав глюкокортикоїди. Настала ремісія основного захворювання, проте у нього виникло загострення хронічного тонзиліту. Результатом чого є дане ускладнення?

- A. Протиалергічна
- B. Протизапальна
- C. Протишокова
- D. Імуносупресивна
- E. Дезінтоксикаційна

3. Хвора 37-ми років страждає пухлиною яєчника. Який засіб призначають в даному випадку?

- A. Естріол
- B. Прогестерон
- C. Ноновлон
- D. Метандростенолон
- E. Синестрол

4. Хворому 45 років з гострою недостатністю наднирників був призначений препарат для замісної терапії. Вкажіть препарат:

- A. Мерказоліл
- B. Адреналін
- C. Ретаболіл
- D. Кортикотропін
- E. Преднізолон

5. У вагітної жінки в анамнезі діагностовано звичний викидень. Який гормонопрепарат можна призначити для збереження вагітності?

- A. Прогестерон
- B. Тестостерону пропіонат
- C. Метандростенолон
- D. Естрон
- E. Гідрокортизон

II. Аудиторна робота

1. Ознайомитися з колекцією препаратів.

2. Робота з тестами (Крок-1).

3. Виписати рецепти й обґрунтувати вибір препарату:

- 1) для лікування колагенозу;
- 2) при алергічному бронхоспазмі;
- 3) для лікування злоякісної пухлини передміхурової залози;
- 4) для лікування злоякісної пухлини молочної залози;
- 5) при хворобі Аддісона;
- 6) для місцевого лікування алергічного дерматиту;
- 7) в період реконвалесценції;
- 8) пероральний контрацептив;
- 9) при клімактеричному синдромі.

Список літератури:

- 1. Фармакологія : підручник для студ. медичних та стоматологічних ф-тів вищих мед. навч. закладів України : вид. 4-е виправ. та переробл. / [І.С.Чекман, В.М. Бобирьов, В.Й. Кресюн та ін.]. – Вінниця : Нова книга, 2020. – 472 с.

2. Фармакологія : підручник для студ. медичних ф-тів вищих мед. навч. закладів України : вид. 4-е виправ. та переробл. / [Чекман І.С., Горчакова Н.О., Казак Л.І. [та ін.]; за ред. проф. І. С. Чекмана]. – Вінниця : Нова книга, 2017. – 784 с.
3. Лікарська рецептура зі загальною фармакологією : навч. посібник : 2-ге вид., переробл. і доповн. / [В.Й. Кресюн, В.В. Годован]. – Одеса : Одес. нац. мед. ун-т, 2017. – 280 с.
4. Фармакологія в рисунках і схемах : навч. посібник / В. В. Годован ; [за ред. В. Й. Кресюна] ; Одес. нац. мед. ун-т. - Вінниця : Нова Книга, 2019. - 462 с.